

середнім рівнем студентів III-го курсу факультету іноземних мов, оскільки учні шкіл мають змогу постійного безперервного міжособистісного спілкування, починаючи з молодшого шкільного та досягаючи юнацького віку. Це сприяє поступовому та стійкому формуванню та вивченню особистісних вподобань, поглядів на життя, переживанню сумісних радощів та смутку, пристосування до різних індивідуально-типологічних особливостей один одного. Беручи до уваги студентів факультету іноземних мов слід зазначити, що вони є сформованими, самодостатніми особистостями зі стійкими поглядами на життя, зі стабільним перебігом життя. Але предметна та інформаційна взаємодія між ними впливає (формує, конкретизує, уточнює, реалізує) їх міжособистісні стосунки. У процесі взаємодії студентів кожен з них реалізує певні цілі (наприклад, когось переконати чи спільно виконати якусь діяльність). Відповідно вище вказані факти дають змогу припустити необхідність впровадження активних методів навчання, розвитку комунікативних здібностей, з метою формування більш високого рівня мотиваційної орієнтації міжособистісної комунікації у традиційно побудований навчальний процес. Це дасть змогу у майбутньому сформувати високо вмотивованих викладачів іноземної мови, спроможних до міжособистісної комунікації не тільки по відношенню до колег, а й по відношенню до студентів, що вивчають іноземну мову.

Список використаних джерел

1. Словарь психолога-практика / Сост. С. Ю. Головин. – Минск: Харвест, 2001. – 976 с.
2. Маркова А. К. Пути исследования мотивации учебной деятельности // Вопросы психологии. – Москва, 1980. - №5. – С.47-59
3. Бодалев А. А. Психология общения / А. А. Бодалев. – Москва-Воронеж. – 1996. – 342с.
4. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. / Е. П. Ильин. – Санкт-Петербург: Питер, 2009. – 576с.
5. Все про мотивацію / уклад. А. Г. Дербеньова. – Харків: Основа, 2012 (Серія «Золота педагогічна скарбничка»). – 207 с.

УДК 159.922.7

Дмитрієв Д. С.

Типи поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях

Анотація. Дана стаття присвячена проблемі конфліктів в підлітковому віці. Автор розглядає теоретичні аспекти даної проблеми. У статті представлений аналіз результатів емпіричного дослідження типів поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях.

Ключові слова: Конфлікт, зовнішні обставини, внутрішні обставини, пристосування, суперництво, співпраця, компроміс, уникнення.

Аннотация. Данная статья посвящена проблеме конфликтов в подростковом возрасте. Автор рассматривает теоретические аспекты данной

проблеми. В статтю представлено аналіз результатів емпіричного дослідження типів поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях.

Ключевые слова: Конфликт, внешние обстоятельства внутренние обстоятельства, приспособление, соперничество, сотрудничество, компромисс, избегание.

Sammury. This article is devoted to the problem of conflict in adolescence. The author considers the theoretical aspects of this problem.

The article presents the analysis of the results of empirical research of behavioral patterns of adolescents in conflict situations.

Keywords: conflict, external circumstances internal circumstances, fixture, competition, cooperation, compromise, avoidance.

Конфлікти є незмінними супутниками нашого повсякденного життя. Вони вибивають із колії, створюють стан дискомфорту. Доведено, що переживання, які виникають під час конфліктів, викликають серцево-судинні захворювання і неврози. Тому проблема будь-якої людини як професіонала полягає в тому, щоб не допустити негативних наслідків конфлікту, використувати його для позитивного вирішення проблем, що виникли [3, с.9].

У перекладі з латинської конфлікт (*conflictus*) означає «зіткнення, серйозне протиріччя». Ширше трактування цього поняття є у Великому тлумачному словнику: «Конфлікт — це зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності; гостра суперечка».

Згідно з *Лоренцом К.*, головною причиною соціальних конфліктів є агресивність індивіда і натовпу. На його думку, механізми виникнення агресивності у тварин і людини однотипні, а агресія — постійний стан живого організму [4, с.312-338].

Можливість виникнення конфлікту існує у всіх сферах. Конфлікти народжуються на ґрунті щоденних розбіжностей у поглядах, протиставленні різних суджень, потреб, бажань, стилів життя, надій, інтересів та особистісних особливостей.

На думку *Рібакової М.М.*, конфлікти в педагогічній діяльності надовго порушують систему взаємин між вчителем і учнями, викликають у вчителя глибокий стресовий стан, незадоволення своєю роботою. Такий стан посилюється усвідомленням того, що успіх в педагогічній діяльності залежить від поведінки учнів, тому з'являється стан залежності вчителя від «милості» учнів [1, с.17-18].

Сухомлинський В.О. підкреслював, що: «Конфлікт між педагогом і дитиною, між вчителем і батьками, педагогом і колективом — велика біда школи. Найчастіше конфлікт виникає тоді, коли вчитель думає про дитину несправедливо. Думайте про дитину справедливо — і конфліктів не буде. Уміння уникнути конфлікту — одна із складових частин педагогічної мудрості вчителя. Запобігаючи конфлікту, педагог не лише охороняє, але і створює виховну силу колективу» [2, с.32].

Конфлікт може бути наслідком невміння або небажання дорослих брати до уваги розвиток особистості в підлітковому періоді і знайти підліткові нове місце поруч із собою.

Пікалова Г.М. пояснює ускладнення, які виявляються у стосунках підлітків і дорослих, протиріччями, що виникають між потребою пізнати самого себе і недостатнім вмінням правильно аналізувати свої особисті вияви, між рівнем домагань підлітка і його реальним положенням у колективі, між ставленням до самого себе і ставленням до нього товаришів, однолітків, дорослих. Ці ускладнення, зазвичай, виявляються у формі конфліктів, у розриві стосунків [5, с.42].

На думку *Пузанової Л.*, потенційно кожен конфлікт, що виникає в педагогічному процесі, може проходити такі стадії розвитку:

- виникнення об'єктивної конфліктної ситуації;
- її усвідомлення;
- перехід до конфліктної поведінки;
- розв'язання конфлікту.

Але залежно від конкретних умов деякі з цих стадій можуть не розгортатися або «випадати» з контексту конфлікту [6, с.306].

Практика свідчить про те, що конфліктні ситуації з учнями виникають у вчителів з різними стилями спілкування. Але причиною підвищеної конфліктності у школі є саме авторитарна структура керування педагогічним процесом .

Ложкін Г.В. виділяє дві головні обставини виникнення конфлікту:

1. Зовнішні обставини – в основному зводяться до того, що задоволення яких-небудь глибоких і активних мотивів і відношень особистості стає або неможливим, або під загрозою.

2. Внутрішні обставини – грають основну роль, серед них перш за все – особистісні обставини виникнення конфліктів (конфліктність як характеристика особистості, руйнівні внутрішньо особистісні конфлікти, складені негативні стереотипи поведінки) [7, с.72].

Мета даного дослідження полягає в тому, щоб вивчити особливості поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях

З метою вирішення основного завдання дослідження та перевірки, нами було складено програму емпіричного дослідження конфліктної поведінки підлітків, які навчаються в Криворізькій загальноосвітній школі №122.

Вибірку склали учні 7, 8А і 8Б класів , загальна кількість – 64 дитини, з них у 7 класі: 7 хлопчиків і 12 дівчаток; у 8А класі: 9 хлопчиків і 14 дівчаток; у 8Б класі: 10 хлопчиків і 12 дівчаток.

В дослідженні були використана наступна методика:

Оцінка схильності особистості до конфліктної поведінки (методика Томаса К., адаптований варіант Гришиної Н.).

Проведення дослідження за допомогою вказаної методики дозволило нам зафіксувати отримані результати, які були згруповані по типах поведінки в конфліктній ситуаціях .

Після проведення оцінки схильності особистості до конфліктної поведінки (методика Томаса К., адаптований варіант Гришиної Н.), одержали результати, показані у діаграмах 1, 2, 3, 4, що показують певний відсоток дітей, яким властиві ті чи інші форми поведінки в конфліктних ситуаціях.

На першій діаграмі представлені результати дослідження учнів 7 класу

1. Пристосування -11%
2. Суперництво – 32%
3. Співпраця-26%
4. Компроміс-26%
5. Уникнення-5%

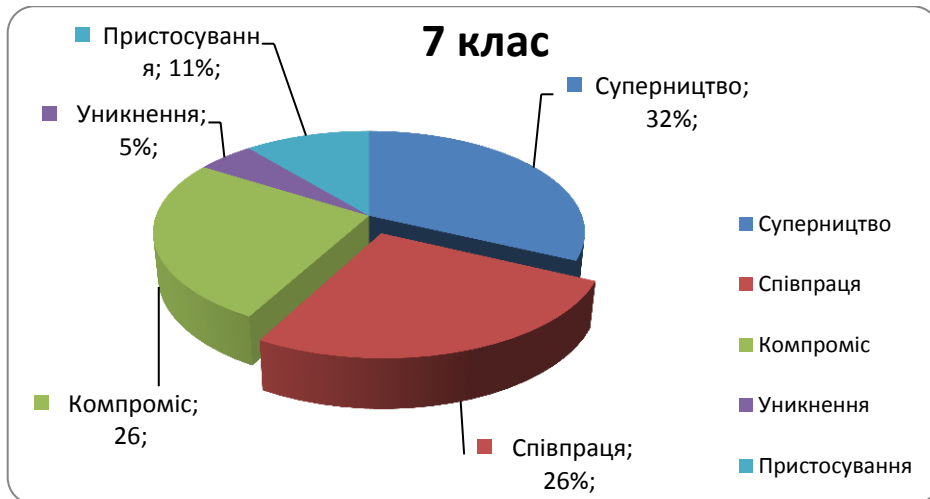

Рис. 1 Діаграма відсоткового відношення схильності особистості до конфліктної поведінки

На другій діаграмі представлені результати дослідження учнів 8-А класу

1. Пристосування -9%
2. Суперництво – 39%
3. Співпраця-22%
4. Компроміс-17%
5. Уникнення-13%

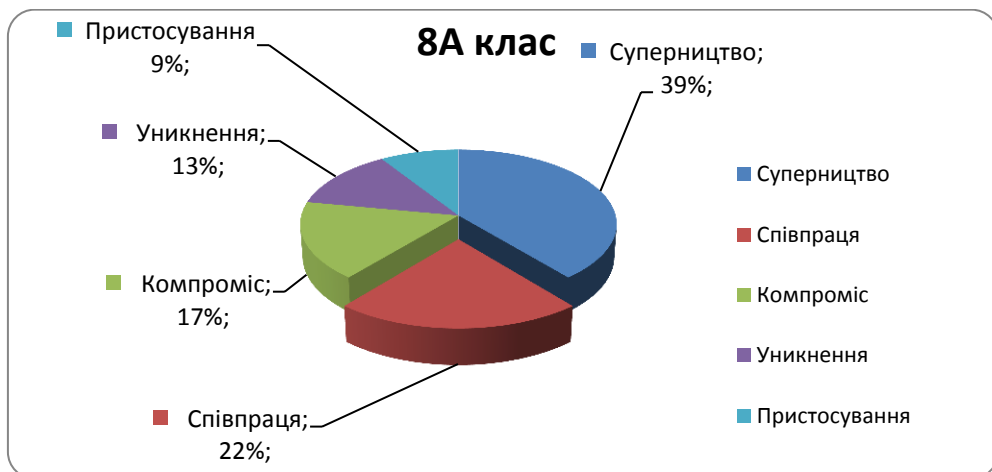

Рис. 2 Діаграма відсоткового відношення схильності особистості до конфліктної поведінки

На третій діаграмі представлені результати дослідження учнів 8-Б класу:

1. Пристосування -4%
2. Суперництво – 36%
3. Співпраця-23%
4. Компроміс-23%
5. Уникнення-14%

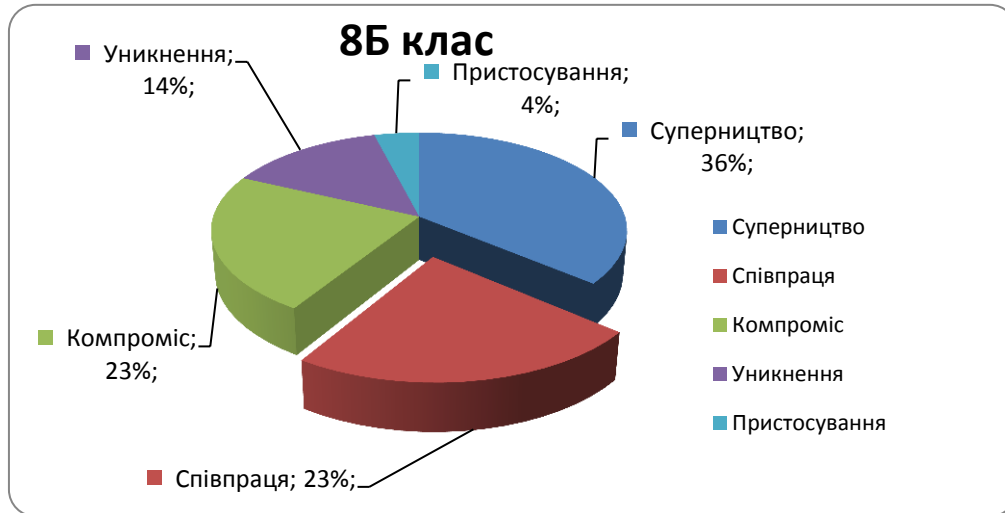

Рис. 3 Діаграма відсоткового відношення схильності особистості до конфліктної поведінки

В загальному вигляді, відсоткове представлення тенденції вияву цих 5 форм поведінки серед 64 учнів підліткового віку (згідно з отриманими даними) зображено на діаграмі 4. Загальне відсоткове представлення 5 форм поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях по всій сукупності досліджуваних.

1. Пристосування -8%
2. Суперництво – 36%
3. Співпраця-23%
4. Компроміс-22%
5. Уникнення-11%

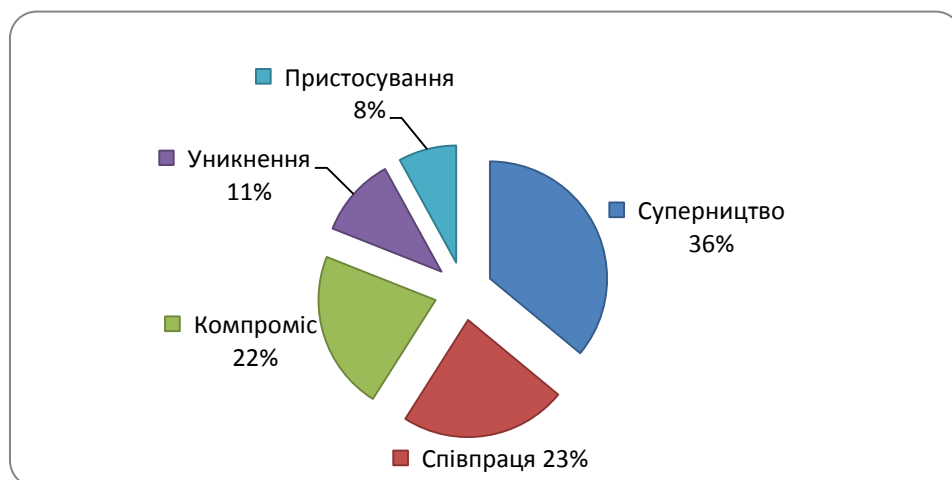

Рис. 4 Діаграма відсоткового відношення схильності особистості до конфліктної поведінки по всій сукупності досліджуваних

Дані представлені на діаграмі 1 свідчать про те, що в 7 класі переважаючим типом поведінки в конфлікті є суперництво -32%, а найменше представлене уникнення – 5%.

Дані представлені на діаграмі 2 свідчать про те, що в 8-А класі найбільшою мірою представлений такий тип поведінки як суперництво -39%, а найменшою – пристосування – 9%.

З діаграми 3 видно, що переважаючим типом поведінки в 8-Б класі є суперництво -36%, а менше всього представлене пристосування -4%.

Згідно з результатами діаграми 4, популярним стилем поведінки у конфлікті є суперництво (36%). Це свідчить про те, що учні частіше відстоюють власні інтереси, ніж жертвують ними повністю, або задовольняють їх частково.

Також часто у конфліктах застосовуються такі стилі поведінки, як співпраця і компроміс (відповідно 23% і 22%). Слідуючи такому стилю як співпраця, учні беруть активну участь у вирішенні конфлікту, але при цьому намагаються саме співробітничати з іншою людиною. Цей стиль вимагає складної та тривалої роботи, оскільки спочатку відкриваються потреби, інтереси всіх сторін конфлікту, а потім проходить активне їх обговорення. Для успішного використання співпраці необхідно витратити певний час на пошук прихованих інтересів іншої сторони.

Коли учень обирає компроміс, як стиль поведінки у конфліктних ситуаціях, він трохи поступається власними інтересами, щоб задовольнити їх в іншому. Інша сторона робить те саме. Такі дії можуть певною мірою нагадувати співробітництво. Однак компроміс досягається на більш поверхневому рівні порівняно зі співробітництвом. Компроміс часто є вдалим відступом чи навіть останньою можливістю прийти до певного рішення.

Дуже рідко учні застосовують такий стиль, як уникнення (11%). *Томас К.* вважає, що при уникненні конфлікту жодна зі сторін не досягає успіху. Цей підхід реалізується тоді, коли учень не відстоює свої права, не співробітнічає ні з ким для вирішення проблеми або просто ухиляється від конфлікту. Цю тактику можна використовувати, коли вирішується не надто важливе питання або коли становище безвихідне. Не дивлячись на те, що багато хто вважає ухилення слабкістю, часто така "відстрочка" може стати шансом залагодити ситуацію.

Найменш вживаним стилем є пристосування (8%). Цей стиль означає те, що учень діє спільно з іншою людиною, не намагаючись відстоювати власні інтереси. Цей підхід можна використовувати, коли результат важливий для партнера та не дуже важливий для певної людини. Також стиль є корисним в тих ситуаціях, коли партнер має більшу владу. Поступаючись, погоджуючись або жертвуючи власними інтересами, людина може пом'якшити ситуацію.

Таким чином, провівши дослідження і з'ясувавши особливості психологічної поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях, можемо зробити висновок, що підліткам властиве переважно суперництво як форма поведінки в конфлікті і недопустимим вважається пристосування. Отримані дані можуть бути враховані педагогами в організації навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Рыбакова М. М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе / М. М. Рыбакова. – Москва: Просвещение, 1991.
2. Сухомлинский В.А. Методика воспитания коллектива / В. А. Сухомлинский. – Москва: 1981. – с.185.
3. Методи розв'язання педагогічних конфліктів / Є. М. Павлютенков // Географія. – 2008. – №20. – (Вкладка).
4. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – Санкт-Петербург: Питер, 1997. – 688 с.
5. Бэрн Р. Агрессия / Р. Бэрн, Д. Ричардсон. – Санкт-Петербург: Питер, 2000. – 352 с.
6. Пузанова Л. Подолання конфліктів у системі «учитель-учень»/ Л. Пузанова // Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг, 2006. - Вип. 14. – С. 304-316.
7. Ложкин В. П. Практическая психология конфликта: учеб. пособие / В.П. Ложкин. – Киев.: - МАУП, 2001. – 256 с.

УДК 159.922.7

Висоцька К. В.

Психологічний аналіз готовності підлітків до спілкування з однолітками

Анотація. Статтю присвячено вивченню особливостей спілкування підлітків з однолітками. Представлено результати дослідження рівня комунікативних здібностей підлітка.

Ключові слова: спілкування, комунікативні здібності, комунікативність, потреба в спілкуванні, товарицькість.

Аннотация. Статья посвящена изучению особенностей общения подростков со сверстниками. Представлены результаты исследования уровня коммуникативных способностей подростка.

Ключевые слова: общение, коммуникативные способности, коммуникативность, потребность в общении, дружелюбие.

Summary. The article is devoted to the study of peculiarities of communication of adolescents with their peers. Presents the results of research of level of communication skills of a teenager.

Keywords: communication, communication skills, the need for communication, friendliness.

Спілкування – складний процес взаємодії між людьми, що полягає в обміні інформацією, а також в сприйнятті і розумінні партнерами один одного. До сьогодні остаточно не досягнуто компромісу в тлумаченні самого поняття «спілкування», його форм, механізмів. Традиційно спілкування розглядають як складний багатоплановий процес встановлення й розвитку контактів між людьми, що зароджується на базі потреб в спільній діяльності і той, що включає в себе обмін інформацією, виробку єдиної стратегії взаємодії, сприймання і розуміння іншої людини (Андрєєва Г. М., Леонтьєв О. М.). Твердження про єдність